

برنامه سینماها و تماشاخانه‌های پایتخت، در روز اشغال

سینما ایران: تارزان و پسرش، به زبان انگلیسی
سینما دیده بان، مایا کت: سگ باسکویل- به زبان انگلیسی
سینما البرز: اطفال وشادی، به زبان انگلیسی
سینما همای:جزیره اسرار آمیز- به زبان روسی
سینما مهین: آندلی هاردی در یلاق، به زبان انگلیسی
سینما تهران: ۱۳ سرباز سوار، به زبان روسی
سینما تهران نو: پادش خیانت، به زبان فرانسوی
تماشاخانه تهران:کمدی پز دادن بدر نمی‌خورد، با شعر و موسیقی در دو پرده، ستور هوشنگ شیبانی
حسنی در باغ روزنامه کوشش - یکشنبه ۲ شهریور ۱۳۲۰

لیلا ابراهیمیان/وقتی محمدعلی فروغی

به‌همراه حسن اسفندیاری، رئیس مجلس شورای ملی وارد عمارت پارلمان شدند، عقربه‌های ساعت کمی از یازده صبح گذشته بود. او در حال بالا رفتن از پله‌ها کاغذی را از کیف خود درآورد؛ همه ساکت چشم به او دوخته بودند؛ خبر را چنین اعلام کرد: «رضاشاه استعفا کرده» و بعد متن استعفانامه را خواند: «نظر به اینکه من همه قوای خود را در این چندساله

مصرف امور کشور کرده و ناتوان شدم، حس می‌کنم که اینکه وقت آن رسیده است که یک قوم و بنیه جوان تری به کارهای کشور که مراقبت دائم لازم دارد، بپردازد که اسباب سعادت ملت را فراهم سازد. بنابراین امور سلطنت را به ولیعهد و جانشین خود تفویض کرده و از کار کناره نمودم.» نمایندگان خشک‌شان زده بود؛ شب گذشته وزیر کشور به آنها گفته بود که صبح امروز خبر مهمی خواهند شنید ولی باز هم باور نمی‌کردند رفتن شاه را؛ عده‌ای می‌گریستند و عده‌ای با کناردستی خود نجوا می‌کردند؛ فقط چند نفری علیه شاه و حکومتش حرف زدند. دو ساعت بعد از استعفاي رضاشاه روزنامه‌فروشان در خیابان جار می‌زدند: «رضاشاه استعفا کرده؛ آن روز نسخه‌های روزنامه عصر سرعت به فروش رفت. رضاشاه متن استعفاي خود را قبل از ساعت هفت صبح امضا کرده؛ متنی که فروغی نخست‌وزیر آن را تهیه کرده بود و او بعد از چندین بار خواندن دلش رضا به امضای آن داد. سفارت انگلیس به دولت ایران خبر داده بود که نیروهای انگلیسی به سوی پایتخت پیشروی می‌کند و شوروی‌ها بعدازظهر وارد تهران خواهند شد. بعد از ظهر رضاشاه، فروغی را به دربار احضار کرد ولی نخست‌وزیر پاسخ داد که حالش مناسب نیست و نمی‌تواند خانه را ترک کند؛ این بار رضاشاه سنت‌شکنی کرده و به دیدار فروغی رفته بود؛ آنها از ساعت سه بعدازظهر تا یک ساعت بعد به‌طور خصوصی باهم مذاکره می‌کردند؛ شش سال بود که فروغی مغضوب و خانه‌نشین بود و حالا مأموریتش نجات سلطنت بود. شاه بعد از آن، آخرین جلسه هیأت وزیران را تشکیل داد و به وزیرانش گفت که بزودی کشور را ترک خواهد کرد. رضاشاه در این جلسه تنها به این بسنده کرد که بگوید راز موفقیتش در مشورت نکردن بوده است و به تلخی گفت: «اما سال گذشته این رویه را تغییر دادم و با شورای عالی جنگ درباره حمله به عراق به مشورت پرداختم، اگر این کار را نکرده بودم خودم را در چنین وضعی نمی‌یافتم.»

شاه صبح روز بیست‌وپنجم شهریور، جوهر استعفانامه که خشک شد به

دفاع از وطن با ۱۰۰ فشنگ

بهرمند بود در پایتخت استقرار داشت. فرمانده لشکرها عمدتاً توانایی اداره لشکر را نداشتند و اگر هم شکایتی از آنها می‌شد رضاشاه تنها کاری که می‌کرد جابه‌جایی‌شان از لشکری به لشکری دیگر یا از رکنی به رکن دیگر بود. علاوه بر این در سال ۱۳۲۰ نیروی هوایی ایران در این زمان ۴ هنگ هوایی داشت به علاوه ۲۰۰ هواپیمای ولی مشکل اصلی در فرماندهی و نبود نیروی آموزش دیده کافی بود. سوء مدیریت فرمانده لشکرها و تربیت نشدن برای مواقع بحرانی خاصه جنگ، موجب شد روز سوم شهریور فرمانده لشکرها بدون هیچ دلیلی سربازان را مرخص کنند، حتی لشکرهاي مجهز پایتخت هم از هم پاشیدند. نبود انسجام در ارتش موجب شد قوای متفقین بی‌هیچ واهمهای به خاک ایران سرازیر شوند و در عصر ۹ شهریور ۱۳۲۰ در قزوین با هم دست بدهند. الحاق قوای ارتش سرخ شوروی و ارتش بریتانیا، در قزوین پایتخت را مستقیم مورد تهدید قرار می‌داد. آنها بدون اینکه مقاومتی مقابل خود ببینند به سمت تهران حرکت کرده و ۲۵ شهریور پایتخت ایران را به اشغال خود درآوردند.

۱۵ فروردین

پروین اعتصامی شاعره برجسته و خوش قریحه معاصر از ۳۵ سالگی به‌علت بیماری سل درگذشت.

۱۳۲۰

۱۹۴۱

آلمان از ایران خواست آب راه اروند را به روی کشتی‌های جنگی انگلیس ببندد. دولت ایران این درخواست را رد کرد.

۶ خرداد

رشید عالی گیلانی نخست‌وزیر عراق همراه با شریف شریف نایب السلطنه، امین زکی رئیس ستاد ارتش و حاج امین الحسینی شبانه از عراق گریخته و از مرز خسروی وارد ایران شدند. او رسماً درخواست پناهندگی سیاسی کرد.

۴ تیر

دولت ایران بی‌طرفی خود را در جنگ میان آلمان و شوروی به اطلاع وزارت خارجه شوروی رساند. متفقین از دولت ایران اکیدا خواستند چهار پنجم آلمانی‌های مقیم ایران را اخراج کنند.

۱۸ تیر

دفتر رضاشاه از وزیرمختار ایران در لندن خواست مراتب تردید و تعجب ایران را از اصرار انگلیسی‌ها به خروج آلمانی‌ها از ایران با توجه به آگاهی لندن از بی‌اهمیت بودن جایگاه آلمانی‌های شاغل در ایران به اطلاع وزیر خارجه انگلیس برساند.

۸ تیر

ملک فاروق پادشاه مصر به سفیر خود در تهران اطلاع داد که براساس اطلاعات موثق، ارتش بریتانیا درصدد است مناطق نفت خیز ایران را برای محافظت در برابر پیشروی نیروهای آلمانی از طریق قفقاز، اشغال کند.

۲۳ تیر

«آنتونی ایدن» وزیر خارجه انگلیس با «مایسکی» سفیر شوروی در لندن توافق کردند که اقدام مشترک علیه ایران ابتدا دیپلماتیک، بعد فشارهای اقتصادی مدنظر قرار گیرد.

۲۵ تیر

روزنامه «واشنگتن نیوز» گزارش داد نیروهای انگلستان قصد دارند از راه شمال ایران خود را به مرز شوروی برسانند و نیازمندی‌های جنگی شوروی را تحویل آن کشور دهند.

۲۸ تیر

دومین اخطار دولت‌های روسیه و انگلستان به رضاشاه برای واداشتن وی به اخراج کارشناسان آلمانی از ایران ابلاغ شد.

۳۱ تیر

آنتونی ایدن وزیر خارجه انگلستان: پیش از آنکه روس‌ها در جبهه‌های جنوبی از آلمان‌ها شکست بخورند، باید جاه‌های نفت ایران را اشغال کنیم؛ زیرا آلمان فشار غیرقابل تحملی را بر ایران وارد خواهد کرد تا ما را بیرون کنند.

۲ مرداد

نمایندگان وزارت خارجه، جنگ، اقتصاد و امور هندوستان در بریتانیا در جلسه مشترکی توافق کردند به جای تحریم اقتصادی، بلکه نقض معاهده تجارتي ایران و آلمان محسوب می‌شود.»

۵ مرداد

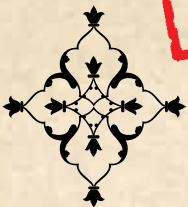
علی منصور نخست‌وزیر در نامه‌ای به وزیر خارجه انگلیس نوشت: «اخراج چهارپنجم آلمانی‌های مقیم ایران نه تنها به سیاست بیطرفی ایران مغایرت دارد، بلکه نقض معاهده تجارتي ایران و آلمان محسوب می‌شود.»

۶ مرداد

رئیس ستاد ارتش انگستان به دولت ایران اولتیماتوم داد که آلمانی‌ها را از ایران اخراج نماید. در غیر این صورت ارتش انگلیس آبادان و مناطق نفت خیز اطراف آن را اشغال و تهران را بمباران خواهد کرد.

نیمه اول - روزهای اشغال

۱۳۲۰

■ صفحه ۱۴(و ۱۵) ■ سال بیست و ششم ■ شماره ۷۳۹۸ ■ دوشنبه ۳۰ تیر ۱۳۹۹ ■ ۲۸ ذی‌القعدة ۱۴۴۱ ■ ایران قرن سی و یک

اعلامیه دولت فروغی

اعلامیه ای که پریشپ ساعت ده و نیم از طرف دولت صادر شده به قرار زیر است:
در این موقع که ملاکره بانماید گان دولین انگلیس و شوروی نسبت به قضایای اخیر در جریان است جیت دولت لازم می داند مردم را متوجه کند. اولاً- ملتت و خونسردی را پیوسته رعایت کنند و مطمئن باشند که موجبات آسایش اهالی از هر حیث منظور نظر است و از هیچ اقدام لازمی فرو گذاری نخواهد شد. ثانیاً- اخیراً دیده می شود که شایعات و اراجیف در میان مردم زیاد منتشر می شود و موجبات نگرانی خاطر‌ها را فراهم می آورد- لزوماً تذکر داده می شود که به این شایعات بی اساس به هیچ وجه وقتی نگذاشته و به آن‌ها ترتیب اثر ندهند.

هر ایرانی مهین پرست وظیفه دارد از انتشار اخباری که موجب اختلال نظامات و پریشانی خاطر‌ها باشد جلوگیری کند.

نخست‌وزیر - محمدعلی فروغی
روزنامه کوشش - جمعه ۷ شهریور ۱۳۲۰

جلسه فوق‌العادهٔ مجلس شورای ملی

اعزام شده‌اند. در خوزستان، قوای انگلیس به بندر شاپور و خرمشهر حمله برده، کشتی‌های ما را غافلگیر نموده و صدمه زده‌اند و نیروی هوایی آن دولت به اهواز بمب ریخته. همچنین قوای انگلیس با وسایل موتوریزه فوق‌العاده زیاد از طرف قصر شیرین و لندن به مقامات مربوط دولت انگلستان و شوروی خاطر‌نشان و آن چه ممکن بود برای حصول اطمینان و روشن ساختن نظر آنها کوششش کردید. متأسفانه با تمام این مجاهدات که دولت ایران به‌منظور حفظ امنیت و آسایش کشور و رفع نگرانی دولت همسایه خود نمود، در عوض حسن تقاهم و تسویه مسالمت‌آمیز قضیه، نتیجه این شد که نمایندگان شوری و انگلیس، ساعت چهار صبح امروز به منزل نخست‌وزیر رفته و هر کدام یادداشتی مبنی بر تکرار مطالب گذشته که جواب آنها با اقدامات اطمینان بخش داده شده بود، تسلیم نموده و در این یادداشت‌ها، توسل خود را به نیروی نظامی اخطار کردند و مطابق گزارش‌هایی که رسیده، معلوم شد نیروی نظامی آنها در همان ساعت که نمایندگان مزبور در منزل نخست‌وزیر مشغول مذاکره بودند، به مرزهای ایران تجاوز نموده‌است. نیروی هوایی شوروی در موکول دستورالایح موجوده معین گردید. روزنامه اطلاعات- دوشنبه ۳ شهریور ۱۳۲۰

شده‌اند در حدود امکان به استقبال آنها شناختند و در نقاط مختلف با آنها تماس حاصل نموده و به دفاع پرداختند و دو ارابه زره پوش مهاجم در منطقه باختر مورد اصابت و از کار افتاده و پیشروی مهاجمین را متوقف ساخته‌اند.

۶- در کلیه مناطق شمالی و باختری روحیه اهالی بسیار خوب و عموماً تقاضای دخول در صفوف ارتش و حرکت به جبهه را برای دفاع از میهن می‌نمایند.

روزنامه کوشش - چهارشنبه ۵ شهریور ۱۳۲۰